

Posamezna številka 1 Din, mesečno, če se sprejema list v uravi, naročnina 4 Din, na dom in po pošti dostavljen list 5 Din. - Celoletna naročnina je 50 Din, polletna 25 Din, četrtletna 13 Din. Cene inseratom po dogovoru

PONEDELJSKI

SLOVENE

Uredništvo. Kopitarjeva ul. št. 6/III
Telefon št. 2050 in 2996. — Rokopisi se ne vračajo

Uprava. Kopitarjeva ulica št. 6
Poštni ček račun. Ljubljana 13.179.
Telefon št. 2549

Program slov. katol. razumnništva

Slovesna proslava 20 letnice SKAS

Ljubljana, 22. januarja.

Skromno in skoraj neopaženo je pred tednom objavilo Slovensko katoliško akademsko starešinstvo proslavo svoje 20 letnice; toda ta proslava, ki je dosegla na današnjem dopoldanskem zborovanju v beli dvorani hotela Uniona najizrazitejši in najpopolnejši svoj zunanji izraz, pa obenem pokazala najgloblje in najizrednejše bistvo delovanja in prizadevanja SKAS v zadnjih 20 letih, ni bilo zato nič manj veličastno po udeležbi ter notranji povezanosti članstva SKAS, ki je od vseh krajev Slovenije prišlo na ta zbor.

Uvod v današnjo slavnost so bili cerkveni govori v kongregacijski kapeli pri sv. Jožefu, ki so se vršili v četrti, peti in soboto zvečer; tem govorom je vsak večer prisostvovalo predvsem ljubljansko članstvo SKAS. Govorili so gg. prof. dr. Ujčič, dr. Ehrlich in dr. Odar.

Dr. Marko Natlačen

Danes zjutraj ob 8 je v isti kongregacijski kapeli daroval sv. mašo škof dr. Gregorij Rožman. Maši je prisostvovalo veliko število članov; kapelica je bila natlačena polna. K tej skupni maši so prišli tudi mnogi akademiki, člani katoliških akademskih društev. Pred mašo je imel škof dr. Rožman kratek nagovor, v katerem je katoliško inteligenco pozival zlasti k delu v Katoliški akciji, ki v današnjih dneh pravilno pojmovana nikdar ne more biti dovolj izživljena. Med sv. mašo so člani in akademiki prejeli skupno sv. obhajilo.

Dopoldne ob 10 pa so se skoraj vsi ljubljanski ter velika večina zunanjih članov SKAS zbrali v beli dvorani Uniona, kjer je predsednik dr. M. Natlačen ob pol 11 začel slavnostni zbor, ki ga je s svojim obiskom počastil tudi knezoškof dr. Rožman. Tik pred začetkom zborovanja se je v dvorani pojavil tudi minister na razp. dr. Anton Korosec, toplo pozdravljen od vseh prisotnih.

Pozdravi iz vse države in s Slovaškega

Predsednik dr. M. Natlačen je pozdravil vse prisotne, v prvi vrsti škofa dr. Rožmana (ki so mu zborovalci ob tej priložnosti napravili tople ovacije), dalje zlasti naraščaj, bodoče člane SKAS, akademike, člane naših katoliških akademskih društev, zastopnika Prosvetne zveze dr. Campa, zastopnika bratske, kulturno nam sorodne organizacije sestoletja slovaških katoliških akademskih društev, obenem zastopnika osrednjega odbora kat. slovaških akademikov v Bratislavi, g. akademika Kadmana. Potem je prebral še pozdravna pisma in brzojavke, ki so jih iz raznih krajev domovine poslali odsotni člani ter drugi odličniki.

Škof dr. Srebrnič

Je poslal s Krka zborovalcem pozdravno pismo, v katerem piše med drugim:

»Z iskreno hvaležnostjo do Boga gleda lahko SKAS na 20 letno dobo svojega življenja in z moškim ponosom se mora vsak član veseliti, da spada v njegovo sredo. Ni sicer sumno v javnosti nastopalo, ali v luči činjenice, da je delo člana vedno v gotovem smislu tudi delo organizacije, kateri pripada, nudi SKAS siljane dokumente za zgodovino slovenskega naroda. V duhu gledam na drage in nepozabne tovariše in prijatelje, ki so za časa svetovne vojne in po njej zvesti ljubljani do domače grude, iz katere so izšli, razvili prapor svobode za slovenski narod, zanj se nesebično žrtvovali, zanj trpeli in vse napravili, da bi pod tem praporom na temelju svojih katoliških verskih svetinj slovenski narod našel in hodil pota boljše bodočnosti. In v duhu gledam na one, ki pod istim praporom, prežeti ljubljani do istih verskih svetinj, vztrajajo še danes naprej... Njihova neupogljiva značajnost, njihovi prejasni zgledi v duhu katoliške ideje govore več kot debele knjige, kaj daje SKAS svojemu narodu.« Ob zaključku pošilja škof dr. Srebrnič vsem udeležencem svoj blagoslov.

»Navedenim ploskanjem so dali zborovalci duška svojemu veselju nad lepim škofovim pismom. Iz Nikšiča sta poslala brzojavne pozdrave člana David Zupan in dr. Tine Debeljak. Iz Maribora se je zborovanja spomnil z brzojavom član poslanec Žebot. Zaradi boleznih odsotna se je članom pridružil s toplim pismom g. dr. Josip Dermastia. Toplo brzojavno čestitke je poslalo tudi sorodno hrvaško katoliško akademsko starešinstvo iz Zagreba.

Po tem uvodu je predsednik dr. Natlačen izre-

zil željo, da bi bil današnji dan za SKAS res avtal, lep dan, da bi zborovanje uspelo in dalo novih lepih misli za uspešno delo za slovenski narod, nato pa je dal besedo posameznim zastopnikom, ki so po vrsti v imenu svojih organizacij čestitali SKAS k jubileju.

Akademik Ložar, predsednik Akademске zveze, ki združuje kat. akademika društva Danica, Zarjo, Borbo, Cirilovo društvo bogoslovcev v Ljubljani ter društvo Slomšek v Mariboru ter v zadnjem času ustanovljeno društvo visokošolč »Savica«, je v svoji čestitki naglasil, da je SKAS zrastle pred 20 leti z živo potrebo časa, ki je kakor današnji zahteval skupnosti in pripravljenosti. Zaradi tega je SKAS tudi lahko v najkrajšem času svojega obstoja postalo kulturno ognjišče slovenskega naroda. Govornik je končal z željo, da bi iz vrst SKAS izšlo slovenskemu narodu še mnogo Krekov in Jegličev.

Dr. Campa je v imenu Prosvetne zveze izrekel željo, da bi SKAS tudi v bodoče bilo, kakor doslej vedno, prava križna roža naših akademskih starešin.

Akademik Kadman je zborovalcem v slovaščini tolmačil pozdrave in čestitke slovaških katoliških akademikov in seniorjev, razen tega pa se je SKAS zahvalil tudi osebo za veliko naklonjenost in razumevanje, ki jo je starešinstvo pokazalo v vprašanju izmenjave naših in slovaških akademikov, s čimer se ideja slovaške vzajemnosti v resnici dejansko izživlja.

Akademik Omahen je v imenu Slovenske dijaške zveze dejal: »Upamo, da bodo 20 letni monarji z upom zmage zajadrali v nove vode in bodo prinesli domov svojemu očetu slovenskemu narodu zdravi rožo.«

S tem so bili pozdravi izbrpani ter je predsednik dr. M. Natlačen dal besedo dr. K. Capudru, ki je v svojem temeljitem poročilu podal vsa

zgodovino in razvoj SKAS.

Ideja za ustanovitev SKAS je izšla prav za prav iz Gorice, odkoder je bilo v decembru 1907 razposlano starešinam vabilo, naj bi se zbrali na

Misli ob 20 letnici SKAS

(Iz govora Dr. M. Kreka)

Postavljeni smo v čas, ki ga označuje socialno-razredna borba, socialna stiska, kulturni boji in lažni kvarni.

Da v taki dobi more slovensko katoliško starešinstvo zmogovito izvrševati svoj program, mora biti predvsem njegova organizacija sama vsa zdrava in trdna.

Ze te razmere so po sebi zdravilno sredstvo. Kot rentgenova svetloba so. Posijade so med nas in nam pokazale vsa bolna mesta. Čim hujše so, tem boljše se kažejo vse zdrave in tem bolj temni so v tej svetlobi bolniki.

Bolezni modernega časa

Najboljše zdravilo je dobra volja. Z dobro voljo iztrgemo in zavrnemo vse nevednosti, ki so se nas morda v komednejših časih lotevale in smo jih končno v večji ali manjši brezbriznosti mogli prenašati, sedaj pa jih ne smemo. Zavrnemo vsaj iskanja problemov radi problematike, zavrnemo moderni subjektivizem, ki je tolmačenje večkratnih neizpremenljivih načel in vodil postavljaj v ubogo, izpremenljivo, omahljivo in omejeno človeško naravo. Opustimo hvaljenje in slavljenje pozitivizma, ki vzgaja duha proč od metafizike in smatra eksperiment in opazovanje za najzanesljivejši spoznavno sredstvo. Ne dopustimo, da bi nam voljo in prav inficiral individualizem, ki praktično ne da nič drugega kot enostransko precejšnje osebnosti in vodi človeka preko dobre in pravilne meje osebnosti pravic v poseganje v pravice družbe in skupnosti.

Ne domišljam si, da sem poklican svariti slovensko kat. izobrazbenstvo pred temi boleznimi. Ne trdim, da so se nas te modernistične bolezni prijele. Priznam, da danes ni primeren čas, da bi o boleznih premišljevali. Omenil sem jih le zato, da podčrtam, da se kljub slovesnosti vseh svojih ranljivih mest zavedamo in da naglasim prepričanje,

Bledu 5. januarja 1908. »Treba je, da se snidemo vsi iz vseh slovenskih pokrajin, da ohranimo in oživimo to, kar smo na vseučilišču imeli, smisel za vseslovenske potrebe!« so pozivali goriški starešine. Ta prvi sestanek se je potem tudi res vršil. Na sestanku so razpravljali o organizacijskem, kulturnem in političnem delu. Govoril je tudi dr. J. Krek. Pri razpravi o političnem delu sta govorila dr. J. Brejce in dr. Brečelj o potrebi politične edinosti, naj deželne meje odpadejo, Koroske Slovence morajo vsi Slovenci zase reklamirati. Poudarila se je tudi potreba Narodnega sveta.

Ta prvi sestanek pa kljub dobri volji in veliki gorečnosti članov sklicateljev ni rodil še popolnih uspehov. Konkretno je bilo SKAS ustanovljeno šele leta 1911, ko je bila desetletnica Zarje, oziroma šele 22. decembra 1912, ko se je vršil prvi občni zbor. Ob ustanovitvi je šlo društvo 78 članov. Vojna je razvoj društva seveda močno zadržala. Ko se je 8. junija 1919 vršil tretji občni zbor, je bilo treba delo zbiranja članov začeti znova. Tedaj je šlo SKAS 128 starešin. To število pa se je stalno dvigalo ter je bilo 1922 že 227 članov, leta 1928 že 304, od 20 letnici pa je število članstva naraslo na 436. Vsa leta obstoja so člani SKAS iniciativno posegali na vsa polja javnega življenja.

Zunanji izraz dela SKAS je Akademski dom na Miklošičevi cesti v Ljubljani, ki ga je SKAS s pomočjo zadruge »Akademski dom« zgradil 1920. Akademski dom je seveda zdaj že premajhen in komaj še za silo ustreza svojim namenom. Med važne uspehe dela in žrtve Starešinstva spada tudi obnovitev dijaškega lista »Mentorja«, ki se je sklenila na starešinskem sestanku v Tacnu dne 11. aprila 1926.

Pod sedmimi predsedniki je delovalo SKAS preteklih 20 let. Bila so težka leta. Težka je bila naloga vsakokratnega predsednika. V vsaj tej dobi so stali kat. akad. starešine v prvih vrstah slovenskega javnega življenja. Prišli so na najdogovornejša mesta. Danes se ne, ampak nekoč bo zgodovina ocenila to delo. Naj bi se uresničila prerokba dr. Kreka ob desetletnici Danice: »Danica, blagor ti! Slovenski katoliški narod bo šel gradjenje svojega doma po dekadah tvojega življenja!«

Nato je predsednik dal besedo dr. M. Kreku, ki je izjavil v glavnem naslednje

izrečno zahteva sveto pismo. Toda tega katoličan ne delamo radi države same, ampak iz še višjega, trajnejšega nagiba, radi božje zapovedi. Vera in božja zapoved nam je pa tudi edino merilo in temelj, na katerem, radi katerega in po katerem smo...

polajevan, a zrtve za svoje namene. V

Njeno udarjanje v to polje bi sicer lahko napravilo mnogo škode, a brezpravne bi bilo, ker bi ne bilo zvezano z virom vsega prava in oblasti, ki je Bog in vera naša.

V vseh zadevah, ki jih po veri reklamira cerkev zase,

je vsak katoličan dolžan izpolnjevati in izvrševati odredbe cerkve. Vera z vsemi svojimi moralnimi nauki, je tudi za državo obvezna, ona je in mora biti tudi zanj principium in conditio sine qua non.

Drugo tako vprašanje, o katerem je s katoliškega stališča treba zopet in zopet govoriti, je

Vprašanje preosnove družbe

iz sedanjega kapitalističnega v nov pravičnejši red.

Socialno reformna stremjenja so tako gotove neobhodna in neizogibna kakor je sebičnost in mamoniizem ena najtrdozratnejših zlih strasti človekovih. Radikalna ta stremjenja morajo biti, ker je posledica te slabosti strah in trajna. Katoličani so dolžni z najradikalnejšimi sredstvi neprestano delati, da bo družba tako urejena, da bo čim popolneje po evangelijskih načelih živela, da bo ves socialni red zgrajen pod vidikom najvišje zapovedi ljubljene do Boga in bližnjega in zlasti stremeti za tem, da bo po svoji notranji konstrukciji družabni red čim precizneje izključeval in onemogočal tako obupno socialno brezpravnost, kakor je povzročila in dopuščala današnji sestav in organizem družbe.

Zmota zmot pa je reševati socialno vprašanje brez zveze z vero in cerkvijo. Zmota je v bistvu enaka v malem kot v velikem. Kot je marksizem v vseh oblikah in variantah s katoliškega stališča zmota, tako je zmota vsako drugo reševanje socialnega vprašanja v večji ali manjši disharmoniji s tozadevnimi nauki in navodili cerkve. Vsako oddaljevanje od tozadevnega stališča cerkve, nas oddaljuje od vira in od delilke milosti. Zvestost zagovarjanje cerkvenemu nauku nasprotnega stališča v socialnem vprašanju pa je greh, greh večji ali manjši, če ne greh iz nevere, pa greh iz neposlusnosti.

Ne bojmo se, da bi naš razvoj gledanja na socialne probleme kaj utrpel na elastičnosti, če priznavamo in obdržimo ta nauk Cerkev. Bog je obljubil, da je Njej dal vsa resnica in da je On z njo vse dni.

Vsak katoliški inteligent, ki je le par sentenc o socialnem vprašanju prebral, vidi vso imenovitost naloge socialne reforme. Brez milosti, brez izredne pomoči božje je srečna in koristna socialna reforma Sisifovo delo. Najmanjši odtonek zveze s cerkvijo in milostjo je v tem, kot v vsakem delu, več vreden kot epohalne iznajdbe človeškega duha. Zato je vsako oddaljevanje od cerkvenega nauka socialnoreformnim katoliškim stremljenjem škodljivo že s tega čisto zgolj versko-načelnega stališča in nauka o organski zvezi s Cerkvijo.

Z duhovnimi in materialnimi dobrinami, ki jih je Bog dal slovenskemu rodu, tako ravnavi in upravljati, da bo čim srečnejša družina; v vednem skrupuloznem soglasju in ob neprestani pomoči cerkve, to je slovenska socialna reforma. Na tej nalogi delati, vse njene možnosti izčrpavati, za najubožnejše in najpotrebnejše se izživljati, to pa naj bo čast in veselje slovenskega katoliškega intelektualca.

Skozi katoliško oko, ki pravično odmerja ljudstvu kar je po Stvarnikovi volji njegovega in državi, kar je po naravnem redu njenega, gledamo

Na narodno stališče

To gledanje nam preko vseh zavijanj in zmeč, preko vseh prisilnih tolmačenj in pojmovanj kaže vedno enako in neizpremenljivo, da je narodnost pojem, to je slovenska socialna reforma. Na tej nalogi delati, vse njene možnosti izčrpavati, za najubožnejše in najpotrebnejše se izživljati, to pa naj bo čast in veselje slovenskega katoliškega intelektualca.

Soglasje z brati

To pojmovanje nas postavlja v lepo soglasje z drugimi narodi, s katerimi smo v skupni državi navezali svojo usodo. Po našem, edino pravilnem pojmovanju, narodnost prav tako kot država ni nekaj primarnega, univerzalnega, ampak ima svoje pravo le iz Boga. Narodi prav tako kot države imajo dolžnost, da se uvrste v božje načrte, v božjo družino ljubzni in občestvenosti.

da so to vendarle slabosti, ne pa morda samo veselo znamenje novega življenja in novih pobud.

V neposrednem boju proti katoliški skupnosti mora položaj vsaj inteligence takoj pregledati, prepoznati in se po tem ravnati. V taki vročini dneva neha normalna komodnost, ko si lahko privoščiš brez večje škode marsikaj tudi v domači hiši. V boju je treba vse moči v eno smer, vse sile za isti cilj, vsa sredstva za isti uspeh, brez obotavljanja.

To je tista izredna situacija, v kateri smo se znašli ob 20 letnici:

V tem času pričakuje ljudstvo od svoje inteligence vsak čas, k vsaki izpremembi jasno in nedvoumno vodilo. Zdaj gleda ljudstvo na zgled svojih izobraženih tovarišev in v zanesljivosti, da so to njegovi najboljši, po njihovem zgledu ravna.

Toliko večja je danes naša odgovornost.

Toliko bolj je danes nam samim potreba jasnosti. V tem je opravilo, da ob svoji slovesnosti premišljujemo o svojem programu.

Absolutnost in univerzalnost katoliških načel

Nasled nam pove, da smo organizacija katoliškega izobraženstva. Za današnji dan je treba dodati, da katolištvo razumemo v celem njegovem značaju absolutnosti in univerzalnosti. Ono edino je za nas merilo za vrednost in resnico, za vse življenje in dogajanje. Katoliška načela v vsem, splošnem in podrobnem, v velikem in vsakdanjem, so za nas absolutno in brezpogojno, napram vsakomur, navzgor in navzdol meročajna.

Ni to tako, da bi mi katoliško vero uvrščali kot istovrstno poleg vseh drugih kulturnih gibal in pojavov in poleg drugih dušnih potreb. To je mogoče v katalogu, v praktičnem življenju katoličana pa ne. Za nas je katolištvo zrak, v katerem živimo, je oko, skozi katero vse gledamo.

Vera naša mora stati nad vsem, njo moramo čuvati vse, kakor je Bog nad vsem in vodi vse. Ni danes moja naloga govoriti o vzgoji znanja in vodstvu družine pod tem merilom in vodilom. Za njuna nas naše stališče v družabnih razmerah, kjer je naše gledanje in naša skupnost danes najbolj napadana.

Katoličani in država

Odgovorimo si na vprašanje, kako gledamo kot katoličani na državo. Država je ustanova, dana po naravi in tedaj po božji volji kot stvariteljici narave. Kot taka je del moralnega svetovnega reda in ureditve. Zato ima katoličan po svoji vesti in verskem nauku moralno obveznost napram državi. Toda država za katoličana ni nikoli nekaj primarnega kot je vera.

mo, o neobčutljivi vladati in gospodariti in tudi čuse v lasti imeti. Državo pa verski moralni red štiti z božjo zapovedjo močnejše in varnejše, kot bi jo moglo katerokoli njeno lastno sredstvo.

Katoličan se podredi državni oblasti, kakor to

Domovinska ljubezen je pod tem vidikom zapoved in krepost. Slovenski katoliški izobraženci, ki so znali s svojim ljudstvom pota utirati preko zgodovinskih prelomov v narodno državo in domovinsko ljubezen izpričujejo s svojimi dejanji, delajo to v vsakih razmerah po neizpremenjeno veljavni nauki sv. Tomaža Akvinskoga, da je namreč prav tako pod grehom zapovedano domovino ljubiti in jo spoštovati, kot je zapovedano ljubiti in spoštovati roditelje.

Odklanjamo pa vsak enostranski nacionalizem v pojmu nacionalnega egoizma, ki ni nič drugega kot bolesto pretriranje narodne zavesti, ali pa zavestno potvarjanje in uporabljanje tega pojma za kritje drugih škodljivih namenov. Ljubezen do lastnega naroda ne sme nikdar voditi v sovraštvo, ki zatiranju ali k nadvladi drugega naroda. Vsako tako stremenje je uzurpatorsko, ki v naravnem redu nima svojega mesta. Zato je boj proti njemu načelno pravičen in pravičen boj, kot je pravičen in opravičen vsak boj za ohranitev eksistence.

To bi bile skromne pripombe k danes najbolj občutljivim točkam našega programa.

Po poti Missije Mahniča, Kreka in Jegliča

Na splošno bomo pa rekli: Naše društvo je zrastle iz zemlje, ki sta jo preorala Missia in Mahnič. Smo drevo iz kaplje srčne krvi Janeza Evangelista, ki je prestajalo vse ujme in skušnjave ob trdni podpori demantnega jubilara dr. Jegliča. Ob teh vzorih smo prestali prvih 20 let, nanje se bomo naravnali tudi v bodočnosti. Zapovedi za nas so sklepi slovenskih katoliških shodov.

Ob 20 letnici vsebuje seznam naših članov imena največjih slovenskih mož, naših vodnikov in učnikov, naših cerkvenih knezov in katoliških državnikov, umetnikov in znanstvenikov, pevcev in oblikovalcev, oračev in sejalec naše kulture. To je pač tako odlična, častna dedščina, da bo že ta sama v moški dobi društva močna zbiralna sila vseh slovenskih katoliških izobražencev. Ker pa vemo, da bo borba v bodočnosti težja in nevarnejša, bomo najskrbneje gledali, da ne pustimo ob strani statične neizrabljene prav nobene sile. Za svojo sveto dolžnost smatramo združevanje vseh slovenskih ka-

toliških izobražencev in ohranjanje katoliških Slovencev vseh stanov in slojev v enotnih katoliških kulturnih združenjih.

Na znotraj naj bo naše društvo razsežna in bujno mnogolična delavnica, naj bo motor slovenskega gibanja, srce slovenskega življenja. S poglobljenim razumevanjem in razširjenim vizirjem pristopimo bliže drug k drugemu. Čista iskrenost, svetla odprtost sta tisti solnci, ki moreta izžgati klice strujarstva in pojave nezaupanja. Ti dve solnci porajata vedno toliko novega, da večeta nastajajoče z odstopajočim, da mlade v veselju upejluje v družbo starih in starih srca v nematu ob uspehih mladih. Z iskreno diskusijo o vseh vprašanih kulturnih in socialnega življenja Slovencev, ki nas vse zanimajo in zanimati morajo, moramo v starešinstvu ustvariti živo torišče koristnega uveljavljanja dobrih misli. V tem je tudi največje jamstvo, da preko dnevnih brig ne bomo pozabili našim in idealov.

Tako ozašje bo v veselju do dela in do žrtve vnelo same in tiste, na čijih delo bomo za skupen uspeh apelirali.

V taki zdravi medsebojnosti bomo mogli dosežati najvišjo stopnjo svobode, ki jo je zmogla človeška narava: v državi svobodna, v Bogu vezana in prav zato osvobodjena.

Iskrenim, ki hočemo asketsko vse žrtvovati radi soglasja in enotnega nastopa vseh katoliških sil, upajmo, da nam bo tudi dan dar čim popolnejšega razumevanja, čim ostrejšega dojemanja in srečnejšega izpolnjevanja ukazov in povelj našega zapovednika, ki je:

Bog, naš trpeči brat in slovenski narod!

Zborovanje je v odlični meri pokazalo vso živahnost in žilavo vztrajnost naših najodličnejših slovenskih katoliških mož; pokazalo je tudi živo borbenost in globoko miselnost, ki preveva vse katoliške starešine, ta steber naše katoliške inteligence.

Po zborovanju se je popoldne ob 1 vršilo v veliki unisoni dvorani intimo skupno kosilo, kjer so se po večini zbrali vsi zborovalci. Med kosilom, ki se ga je med drugimi udeležil tudi knezoškof dr. Gregorij Rožman in ministrski predsednik na razpoloženju dr. Anton Korošec, je bilo izrečenih več pomembnih in prisrčnih napitnic in pozdravov.

Zgradi naj se most do mladine

Občni zbor

Popoldne ob 4 se je nato v Akademskem domu vršil redni občni zbor SKAS. O delovanju društva je bilo izdano posebno »Izvestje«, ki so ga dobili vsi člani. Stedile so volitve novega odbora ter je bil za predsednika SKAS izvoljen soglasno za prihodnji dve leti vseuč. prof. dr. A. Gosar, v odbor pa gg. dr. Juro Adlešič, Miloš Stare, Ljubo Hartman, prof. Jakob Solar, ing. Janez Umek, dr. V. Valenčič. Razen tega so bili izvoljeni tudi odbori odsekov. Za revizorje so bili izvoljeni dosednji predsednik dr. M. Natlačen, g. Miklavčič in dr. Logar.

Po izvolitvi je poudarjal novi predsednik dr. Gosar, da bo glavna naloga odbora, da zgradi most med starejšimi in mlajšimi. Širokogrudnosti je treba, da se bodo različna gledanja na današnje vprašanja mogla uspešno reševati. Zavest, da so načela ista in trdna, mora družiti. Treba pa je razgovorov, da se stvari poljsno in porazgovorijo iskreno in prijateljsko.

Na predlog dr. Ogrizka iz Celja so bile z občnega zbora poslana vdanostne brzojavke škofoma dr. Jegliču v Gornji grad in dr. Srebrničju na Krk, prijateljska brzojavka pa ravnatelju Remcu v Kruševac.

Občni zbor je bil s tem ob 16.45 končan.

Češki fašisti skušali zasesti vojašnico

Praga, 22. jan. tg. Češki fašisti so preteklo noč poskušali zasesti v okolici Brna vojašnico 43. pešpolka. Splazili so čez ograjo na zadnji strani in presenetili glavno stražo. Poveljnik straže pa je bil toliko pri sebi, da je še pravočasno alarmiral vojaštvo in policijo, tako da so napadalce po kratkem boju prišli. V boju je bil ubit en civilist, ranjenih pa je bilo pet oseb, med njimi dva vojak. Napadalce so večina polovili še v vojašnici, kjer je bilo aretiranih 24 oseb, osem pa so jih potem prišli doma. Povzročitelj puča pa je ušel.

Naša kraljevska dvojica v Sinaji

Bukarešta, 22. jan. I. Nocoj se je odpeljala s posebnim vlakom vsa romunska vlada v Sinajo, kjer bo tekoma jutrišnjega dopoldneva slovesno sprejela jugoslovansko kraljevsko dvojico, ki prihaja na obisk k romunskemu kralju.

Snežni zameti

Belgrad, 22. jan. I. Zaradi velikih snežnih zametov so bile odložene vse semifinalne nogometne tekme belgrajske nogometne podzveze. Tekmovali bodo prihodnji nedeljo. — V Sremlju je bil prekinitelj avtobusni promet. Pokvarjenih je tudi več telefonskih prog.

Protiaponski atentat

London, 22. jan. Z Agencija Kuoming potrjuje vesti o atentatu na vrhovnega poveljnika japonske vojske v Mandžuriji generala Muta in predsednika mandžurske vlade Čeng Sing Lia. Prvi je bil pri atentatu lažje ranjen, predsednik vlade pa je dobil težke poškodbe. Napad se je odigral v trenutku, ko sta general Muta in predsednik mandžurske vlade izstopila iz kolodvora v Sing Hingu na avto. Napadalce je sprožil več revolverjskih strelcev; bil je takoj aretiran. Atentat je kitajski nacionalist. Pri tej priliki je bil ranjen tudi šofer, ki je danes v bolnišnici umrl. General kirgiske pokrajine Sing Lia je bil zamenjan in aretiran, ker obstaja sum, da je bil v zvezi z atentatorjem.

Belgrad, 22. jan. I. Na predlog gozdnega in rudarskega ministra je napredoval s kraljevim ukazom iz 4. položajne skupine II. stopnje v 4. pol. skupino I. stopnje ing. Cvetko Božič, ravnatelj gozdnega ravnateljstva v Ljubljani.

Dr. A. Gosar

Hirtenberška alera pred Zvezo narodov

Paris, 22. jan. tg. »Echo de Paris« poroča, da so imeli zastopniki male antante v Zenevi pravičen sestanek s francoskim delegatom Massiglijem radi hirtenberške atere. Sklenili so, da je treba alero prijaviti Zvezi narodov. O podrobnostih te akcije se bo sklepalo šele pozneje. Vsekakor pa je Franciji in mali antanti na tem, da se čimprej doseže sklep, da se v Avstrijo pošlje preiskovalna komisija.

ČUDNA NAJDBA

Smederevo, 22. jan. I. Delavci, zaposleni pri smederevski vodni zadrugi, so pri izsuševalnih delih našli na čudno najdbo. Ko so kopali novo strugo malega potoka, so našli na široko jamo, v kateri je bilo preko 200 knč. Pet od njih je bilo dolgih čez dva metra in pol. Kače so na mrazu kmalu poginile.

Ljubljana

Ljubljana, 22. januarja. Za Slovence, ki ni zimski sportnik, so podobne nedelje, kakor je bila današnja, v resnici dolgočasne. Pota in ceste za daljše sprehode skoraj niso pripravne, daljši izletov na deželo pa si itak ne more privoščiti vsak. Zaradi tega vsak sameva doma ali pa si poišče razvedrila v bližnji kavarni ali gostilni. Vsa živahnost takih zimskih nedelj se v najpopolnejši meri izpričuje v takih in podobnih lokalih.

Mladina eveda ob takih dnevih ne poseja rada po kavarnah. Kar je mladega sveta, je skoraj brez izjeme zvezan z najnovejšim ljudskim sportom, s smučanjem. Zelenica je danes prvič poskusila z zimskim smučarskim izletniškim vlakom v Bohinj in v Planico, ki se je menda dobro obnesel. Vsa Gorenjska se je spremenila v smučarski raj. Skoraj ga že ni praznega prostora, ki je količinski primeren za smučarje, da ne bi bil temeljito prekrit podolgom in počez s smučarskimi sledami.

V ljubljansko bolnišnico so danes pripeljali dve novi žrtvi tega lepega zimskega sporta. V Kranju je pri smučanju padel ter si zlomil desno nogo dijak Branko Baroha; v Ljubljani pod Rožničkim pa si je prav tako pri smučanju zlomil levo nogo dijak Marijan Hirman.

Smrt puščavnika

V bolnišnici je ponoči umrl znani puščavnik Janez Milinar, ki je zadnja leta živel v neki votlini blizu Morav, pred dobrim tednom pa so ga pripeljali v ljubljansko bolnišnico. Mož je bil zanimiv pojav svojevrstnega čudaka, ki so ga zlasti ljudje okrog Morav dobro poznali. Svoj čas je mož romal tudi v Sveto deželo. O svojem samostarskem življenju je sam napisal zanimivo povest. Moža so pokopali v zonedeljek ob 11 dopoldne.

NEDELJSKI SPORT

Ljubljana, 22. januarja.

Kljub precej debeli snežni odeji niso danes tekmovali samo smučarji, ampak so se pomerili tudi nogometaši. Po dolgem presledku sta se nam predstavila tudi vodilna slovenska kluba Ilirija in Primorje, ki sta pa razočarala celo svoje najveternejše pristase. Takega nogometa, kot sta ga nam predvedla ta dva kluba danes, gotovo ni nihče pričakoval. V tem pogledu je Ilirija precej prekašala svojega domačega rivala; kajti, če pomislimo, da jo je tepla drugorazredna ljubljanska reprezentanca in s takim bazenskim rezultatom, potem je izraz poraz celo premil za ta njen neuspeh.

Mariborski Zelenižarji so pa odpravili, ne baš težko, domače Primorje z rezultatom 4 proti 3. Ljubljanski nogomet, ali bolje rečeno, oba vodilna slovenska kluba sta doživela spore to, kar je vsak človek, ki trezno motri naše sportne razmere, pričakoval.

Pa ne more biti drugače. Mesto, da bi izrabila kluba ugodno zimo za treniranje, odnosno tekme, pa sta jo pustila v nemar. Popolnoma drugače so delali organizatorji nogometnega turnirja za brezposelne igralce. Če že finančni uspeh ni bil tak, kakršnega smo vsi želeli, pa so vsaj z današnjo reprezentanco proti Iliriji dosegli tak uspeh, kakršnega po vsej priliki zaslužijo, ne glede na to, da so dosegli mnogo več kot so pričakovali največji opanisti v njihovih vrstah. To je edina pozitivna stran našega nogometnega sporta v tej zimski dobi, vse drugo je pa v precejšnjem zastoju, ali bolje povedano, nazadovanju.

Svoboda—Grafika 1 : 0 (0 : 0)

Kot prvi par na Hermesovem igrišču sta si stala nasproti Svoboda in Grafika. Kljub temu, da je Svoboda proti vodilnim domačim klubom že večkrat igrala z uspehom, ni mogla priti Grafika do živega. Igra je bila vseskozi mirna in precej tize. Na bilo kakih posebnosti, vendar je Grafika tako žilavo močljivo, v katerem imajo naša drugorazredna moštva prav resnega konkurenta.

Sodil je g. Jančigaj.

Reprezentanca ljubljanskih drugorazrednih klubov — Ilirija 9 : 2 (3 : 1)

Takoj po zaključni turnirski tekmi je bil izročen Hermesu lep pokal, ki je išel kot zmagovalce iz tega turnirja. Nato pa je nastopila reprezentanca ljubljanskih drugorazrednih klubov proti Iliriji. Reprezentanca je odpravila naš vodilni klub naravnost s bazenskim rezultatom, ki nas precej spominja na poraze, ki smo jih svoječasno doživljali od vodilnih klubov v državi ne na domačih, ampak na njihovih tleh. Za vzroke vemo tisti, ki resno želimo napredek našemu sportu, in oni, ki vodijo klube. Z ozirom na to, ker vemo, da se stvar vsaj zaenkrat ne bo spremenila, bi bila v tem pogledu vsaka beseda popolnoma odveč. Samo v enem smo si menda vsi edini: da je skrajni čas, oziroma skrajna potreba za zdravljenje teh nezdravih razmer.

Sodniku g. Zupanu sta se pojavili moštvi v naslednjih postavah:

Reprezentanca II. razreda: Bernek (Korotan) — Serbec (Hermes), Broer (Jadran) — Poljak (Slovan), Kretič (Hermes) — Zajc (Jadran), Skrajnar (Hermes), Zupančič (Hermes), Mokorec (Hermes), Sluga (Slovan).

Ilirija: Malič (Krvina) — Doberlet, Berglez —

Nedelja zimskega sporta v Mariboru

SMUSKO PRVENSTVO MARIBORSKE ZIMSKOSPORTNE PODZVEZE. — NEOBICAJEN ODZIV TEKMOVALCEV. — MEDNARODNO UMETNO DRŠANJE.

Maribor, 22. januarja.

Zimskosportni dnevi, ki jih letos prireja Mariborska zimskosportna podzveza, so se pričeli danes z smučskimi tekmami za prvenstvo podzveze in z mednarodnim umetnim drsanjem. Za obe prireditvi je vladalo v Mariboru kakor tudi na področju cele podzveze veliko zanimanje. Smučske tekme so bile letos sploh prva tekmovalja, ki jih je dopustila neobičajno mila zima, drsalni prireditve v takem obsegu pa še nismo imeli.

Smučske tekme za prvenstvo podzveze so se vršile pod pobočjem Pohorja s startom in ciljem v Radvanju. Odziv k tekmam je bil neobičajno živahen. Vsi klubi iz podzveze podzveze so prijavili svoje tekmovalce in število prijav je bilo nekaj nad 100. Obenem s podzveznimi prvenstvi so priredili štirje mariborski klubi in sicer SSK Maraton, Mariborski smučarski klub, SSK Maribor in Zimskosportni odsek SPD svoja klubska prvenstva. Seniorska proga je merila na daljavo 16 km ter je šla od gostilne Anderle proti Slovenski Kalvariji, prekročila to višino na sedlu in se obrnila nato preko polja proti Limbušu. Pri Robiču v Limbušu je zavila proga na levo ob potoku na Reiserja, od tu dalje do Loveca in po pobočju Pohorja nazaj do Radvanja, kjer je bil cilj na startu. Proga je bila precej težavna ter je imela preko 6 km hudega vzpona. — Juniorska proga je vodila na daljavo 10 km istotako preko Kalvarije, od tu dalje do razpotja v Pekre zavila skozi vas Pekre ter se priključila pod Reiserjem na seniorsko progo. — Start se je pričel točno ob 9. Za seniorsko prvenstvo je startalo skupno 72 tekmovalcev, za juniorsko pa 25. Vsi tekmovalci so bili iz klubov v podzvezi podzveze, le eden je startal za ljubljansko Ilirijo. Razven mariborskih klubov so startali tekmovalci iz Pluja, Celja, Ruš, Slovenjgradca in Sv. Lovrenca na Pohorju. Organizacija tekem, ki je bila v rokah preizkušenih propagatorjev smučkega sporta iz Maribora, je brezhibno delovala. Markacija proge je bila vzorna, le žal, da so se znašli zlikovci, ki so na mnogih mestih markacijo, ki je bila izvršena močilo, odstranili. K areti so reditelji pred pričetkom tekem še enkrat prevozili progo ter vzeli v markacijo zapet izpolnili.

Junak dneva je bil priznani naš tekmovalac Mušič Ljubo SPD, ki je prevozil progo v izbornem času 1.04.55. Tesno za njim je sledil lankoletni podzvezni prvak Herbert Jurčič 1.06.34 in kot tretji Ivan Heller, SK Rapid, 1.06.46. Sledili so Roman Rozin, Sokol Ruše, Franc Ivič, Mar. smuč. klub, Franc Pintar, Zelenižar, Franjo Friš, Sokol Ruše, Herbert König, MSK, Adolf Pijavec, ISSK Maribor, Franc Seidler, SSK Maraton, in drugi. Mušič, Jurčič in Seidler so si obenem osvojili prvenstvo svojih klubov.

V juniorskem prvenstvu je dosegel najboljši čas Vodenik 57.88, nato sledi Kralj, Herič, Podbevšek, Lettnar in ostali. Vsi so z ozirom na naporno progo in razmeroma na najboljše snežne razmere vozili zelo dobro, zlasti če se upoštevata, da tekmovalci razen Mušiča niso imeli zadostnega treninga. Tekme so bile obenem izbirne za podzvezno ekipo, ki se udeležila državnega prvenstva v Bohinju.

Mednarodno umetno drsanje je bila druga sportna atrakcija današnje nedelje, ki je našla med občinstvom neobičajen odziv. Prireditve se je vršila pri Treh ribnikih na drsališču Olepskega jezika. Kot že uvodoma omenjeno, drsalnih prireditve v našem mestu klub ugodnim pogojem do sedaj še nismo imeli in zato je bila današnja velikega propagandnega pomena za ta lepi sport. Zimskosportni podzvezi gre vse priznanje, da je prireditve tako vzorno organizirala, ker je s tem neizmerno

Zadel, Varšek, Zitnik — Ilovar, Lah, Svetlic, Mahkovec, Pfeifer.

Reprezentanca je bila ves čas v premoči, kar najbolj nazorno dokazuje rezultat. Zlasti je ugnjal notranji napadalni trio, ki je izvedel nebroj lepih kombinacij in nevarnih situacij pred nasprotnikovim golom, iz katerih se je običajno izemil gol. Da je reprezentanca tako zaigrala, je vzrok edino ta, ker je skozi vso zimo nedeljo za nedeljo igrala v že omenjenem turnirju. In danes so ti požrtvovalni fantje zasluženo želi svoje uspehe.

Ilirija je danes tako odgovarjala, kakor malo-kdaj. Vsako akcijo ji je sproti razbila reprezentanca, vsak poiskus se je izjalovil. Vzrok: zimski počitek. Rezultat pa je izražen v številkah, več ni povedati.

Igra je potekala takole:

Prvi gol zabije takoj v 2. minuti reprezentanca. V 4. minuti izenači Ilirija. V 8. minuti postavi reprezentanca 2 : 1, v 12. minuti pa zviša na 3 : 1 v svojo korist.

V drugem polčasu so pa goji kar deževali. Najprej postavi reprezentanca 4 : 1, nato se Iliriji še enkrat posreči potresti nasprotnikovo mrežo. Stanje 4 : 2. Nato pa reprezentanca bombardira Ilirijanski gol in zvišuje rezultat, dokler ne doseže končnega rezultata 9 : 2 v svojo korist.

Rezultat odgovarja poteku igre. Sodil g. Zupan.

Zelenižar—Primorje 4 : 3 (3 : 2)

Primorje si je po daljšem počitku izbralo za nasprotnika mariborskega Zelenižarja, ki je domače moštvo zasluženo odpravil z gornjim rezultatom. Primorje je prvi polčas precej zadovoljivo zaigralo, dočim so bili v drugem polčasu zelo najvernejši pristasi nezadovoljni z njegovo igro. Kolikor je domače moštvo popuščalo, toliko bolj so se gostje uveljavljali. Igra je bila vseskozi fair, tako da sodnik g. Lukežič ni imel težkega stališča. Sneg pa je kljub temu, da je bil povojen, močno oviral reden potek igre. Krivo je tudi to, ker igralci premoč ali pa nič ne trenirajo na takem terenu. Publike je bilo zelo malo.

Malo po pol tretji se predstavi sodniku g. Lukežiču moštvi v naslednjih postavah:

Zelenižar: Pischel — Frančes A., Wagner — Frančes F., Frančes E., Glavič — Ravnjak, Pavlin, Eferl, Golinar, Konrad.

Primorje: Stare — Jug. Haseč — Sočan, Slamič, Pišek — Zemljak, Erman, Jozič, Šapar, Uršič. Zelenižar nam je nudil lepo igro in je bil zlasti v drugem polčasu v lahni premoči. Igral je smiselni kombinacijski nogomet, s katerim je resno ogrožal vrata domačinov. Napad je uspešno podajal in ustvarjal opasne situacije, iz katerih je štirikrat postal žogo v mrežo domačinov.

Primorje je bilo v prvem polčasu enakovredno nasprotnik dočim je v drugi polovici odgovarjalo. Tudi Hasečova pomoč na desnem krilu ni nič pomagala. Zelenižar je zastrelil štiri nadvse zrela pozicije iz neposredne glave bližine. Notranji trio je samo prvi polčas zadovoljil. Moštvo je bilo precej pod svojo običajno formo, ne glede na to, da je bila postava v gotovih delih ponesrečena. Tudi za to moštvo velja isti vzrok kot za Ilirijo: zimski počitek.

Prvi polčas je končal 3 : 2 za Zelenižarje, drugi pa 4 : 3 prav tako za Zelenižarje. Rezultat odgovarja poteku igre.

Sodil je g. Lukežič objektivno.

Smuško prvenstvo LZSP v Kamniku

Včeraj in danes so sevršile v Kamniku tekme za letošnje prvenstvo LZSP. Prijavilo se je vsega 56 tekmovalcev. Tekme so se vršile pod pokroviteljstvom kamniškega župana g. Kratnarja. Kamniška mestna občina je poklonila lep pokal za letošnjega prvaka LZSP v kombinaciji. Za tekme je pokazalo naše občinstvo veliko zanimanje, saj je bilo na startu in na cilju pol Kamnika.

Proga, katero so morali prevoziti tekmovalci, je bila precej naporna in je šla od Zaprice na Milji vrh ter čez Sidraž na Stolnik in za zidom smodnišnice na cilj, ki je bil nasproti tovrstnemu skladišču na Grabnu.

Tekmovalci so se tekoje plasirali: 1. Joško Janša (Ilirija) 1:23.48, 2. Stane Bervar (Ljubljana) 1:27.52, 3. Girandon Karel 1:29.55, 4. Jenko Boris (Ilirija) 1:32.16, 5. Senčar Lado (Ljubljana), 6. Jakopič Avgust (Ljubljana), 7. Jakl (Ilirija).

V nedeljo dopoldne so se vršili skoki za oeno v kombinaciji. Snežne razmere na skakalnici so bile idealne in tekmovalci je bilo prav zanimivo. Najdaljši skok je dosegel Sramel, ki je skočil 27.5 metra, Palme pa jeskočil 24 metrov. Poznalo se mu je, da je premalo treniral. Vsega je tekmovalo v kombinaciji 12 tekmovalcev, ki so se skupno z rezultati v teku plasirali v temle redu:

1. Bogo Sramel (Ljubljana) 455.5 točk, 2. Stane Bolje (Ljubljana) 418.5 točk, 3. Franc Palme (Ljubljana) 418.3 točke, 4. Jakopič Avgust (Ljubljana) 391, 5. Legović (Ljublj.), 6. Bručan, 7. Jakelj, 8. Kosmač (vsi Ilirija), 9. Podjed (Zagorje), 10. Bračič. Nastov prvaka v kombinaciji za leto 1933. in pokal kamniške mestne občine je torej tudi letos osvojil Bogo Sramel.

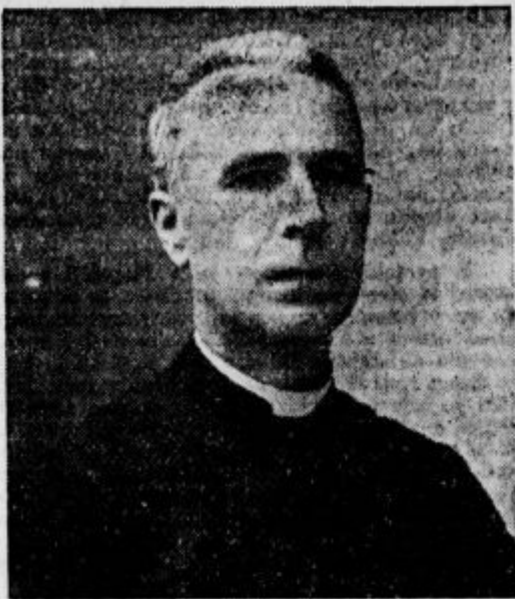
Popoldne se je vršilo konkurenčno tekmovalje v skokih, ki je privabilo ob blizu in daleč tako veliko število publike. Tekmovalci je bilo 15. Prvakoma šramlu in Palmetu se je zelo približal Pribošek.

Rezultati so bili naslednji:

1. Sramel 331 točk, 2. Palme 310, 3. Pribošek 290, 4. Subić, 5. Bručan L., 6. Strohsack, 7. Bračič, 8. Stergar, 9. Starman, 10. Jakopič Avgust itd.

Razglasitev rezultatov je bila v razstavnici Kumer, kjer je župan g. Kratnar izročil prvaku podzveze pokal mestne občine, predsednik LZSP g. Gnidovec pa je z lepim nagovorom zaključil uspešno prvenstveno tekmovalje in razdelil plakete in diplome.

Ivan Trinko-Zamejski (Ob sedemdesetletnici)

Beneška Slovenija — pravilni svet tam za gorami ob Nadiži in Teru in vendar naš izza davnih stoletij, ko so naši pradedje pridri od severa do Čedad in od vzhoda do Vidma in strahovali Langobarde, dokler se niso z njimi poravnali in sprijaznili in je naš slovenski jezik vladal celo na dvoru tedajšnjih vojvod, kar priča Pavel Diakon, govorec o Gisulfovem sinu Rodualdu. Langobarde so že davno ni več, naš rod pa je ostal in živi še danes svoje slovensko življenje, čeprav je po letu 1866 odrezan od našega narodnega telesa.

V tej semlji se je rodil v Trémmu pod Malajurjem 25. januarja 1863 v preprosti kmečki hiši Ivan Trinko — oče beneških Slovencev in danes prestor slovenskih pesnikov.

Iz prijazne gorske vasi, odkoder je gledal preko Nadiške doline v Čedad in še v Videm, ki se je svetlikal tam daleč doli v nepregledni ravnini, ga je izvalilo v svet hrepenenja in želja staršev, da bi postal »gospod«. Šel je ono pot, ki jo tako lepo opisuje v »Ovčjem kaplanu«: v Čedad, da se v meščanski šoli privadi kolikor toliko latinščini (Naki paglavci, str. 53), potem pa v semeniško gimnazijo na Videm, kjer se je kar začel, ko je dobil slučajno v roke prvo slovensko knjigo, ki je vnela v njem navdušenje za materin jezik. »Dobro pomnim«, pravi, »kaj sem moral prestati v šestem razredu, preden sem se naučil brez učitelja, brez slovnice in brez slovarja malce slovenščine, in sicer skrivaj, ponoči.«

Da je na mladega gimnazijca odlično vplival tudi stari kaplan šentpeterski, Peter Podreka, pri beneški slovenski pesnik, priznava Trinko sam, ko pripoveduje, kako mu je posojal slovenske knjige in ga navduševal zanje. (Cf. Mohorjev koledar za leto 1924).

Po končanih gimnazijskih studijah je vstopil Trinko v videmsko bogoslovje. Preden je bil posvečen, je moral 1886 odslužiti še vojake, naka je še isto leto 20. junija pel v domači vasi novo mabo »s nemalim veseljem, povzročenim iz več razlogov, med katerimi ni bil zadnji, da je v oni priložnosti triumfirala slovenska ideja. Počastili so ga na njegovih »ojcelih« s slovenskimi pesmimi, izmed katerih je bilo troje v Vidmu tiskanih.« (Butar 176).

Novomak Trinko ni šel v dušno pastirstvo. Poklicni so ga v videmsko nadškofjsko semenišče za prefekta, kjer je postal čez štiri leta profesor škofjske gimnazije, pozneje pa profesor filozofije in teologije v bogoslovju, kar je še danes.

Kaj pomeni Trinko kot vzgojitelj in profesor v dobi skoraj pol stoletja, ve oni, ki je kdaj hodil po Beneški Sloveniji. Pa se ni udeleževal naš jubilarne samo za katedro, tudi kot politik je mnogo, mnogo koristil svoji ožji domovini. Ponosno so ga njegovi rojaki volili in poslali v videmski pokrajinski zbor in še leta 1923 v izvršilni odbor ljudovcev — partito popolare, ki so ga visoko cenili, saj je bil mož na svojem mestu. Politično se je seve vedno udeleževal kot zvest, lojalen italijanski državljani, skrbel pa pri tem zlasti za dobrobit svojih ožjih rojakov.

Ziveč na skrajni meji našega življa, se je Trinko vendar živo zanimal za vse naše slovensko kulturno gibanje. Mnogi se ga gotovo še spominjajo s predgovornih katoliških shodov in velikih zborov naših dijaških zvez v Ljubljani.

Potem, ko se je naučil »malce« slovenščine, je Trinko še leta 1884 priobčil v Ljubljanskem Zvonu nekaj pripovedk kot »Narodno blago iz Beneške Slovenije«, naslednje leto »Pesmi beneškega Slovence« pod pravim imenom, poslej pa je pel kot Zamejski ali pa pod krito I. T. ali D. I. T. Oglasil se je tudi v »Slovanu«, ki sta ga izdajala Hribar in Tavcar, in v »Domu in svetlu«. Leta 1897 so izšle v Goriški »Slovenski knjižnici« (snoplet 60—61) v Gorici »Poetije. Zložil Zamejski«. — Kritika je te pesmi sprejela hladno, čeprav bi jih bili lahko še danes v novi izdaji veselji. Izza tega leta se Zamejski ni več oglašal v naših revijah s pesmijo — gojil jo je sicer še, vsaj prigodniško, kot vemo — zato nas je pa vodil s spretnim peresom po svoji ožji domovini. Ze leta 1890 je v Ljubljanskem Zvonu opisal življenje Petra Podreke, ki se ga je spomnil ob stoletnici tudi v goriški »Mladiki«, leta 1898 smo pa z zanimanjem brali v Domu in svetlu njegovo »Beneško Slovenijo«, brez katere bi najbrž ne imeli Rutarjeve knjige. Prav tako prijetno in prirčno je pisal o svojih rojakih in njihovi pokrajini za široko slovensko javnost v Mohorjevem koledarju 1905. V Domu in svetlu se je leta 1907 zopet oglašil in nas peljal v Režijo, ki so jo le redki kdaj videli (»Hajdimo v Režijo«). O Beneški Sloveniji je pisal tudi že v Jadranskem almanahu za 1923.

»Staro, toda še vedno živo in občutljivo srce« je Trinka, kot pravi, leta 1920 zopet vrnilo lepoto slovu. V »Goriški Mohorjevi družbi« so izšli njegovi »Naši paglavci, črtice in slike iz beneško-slovenskega pogorja«. V prirčnem predgovoru se pisatelj opravičuje, a s svojimi deveterimi zgodba-mi, ki so čudovito lepi spomini na njegovo mladost, je gotovo razveselil vse, ki so knjigo brali. Nekaj podobnih črtic je isto leto izšlo tudi v goriški »Družini«.

Trinko je tudi izvrsten prevajalec. Ob Prešer-

Trst dejansko izumira Dežela se še drži

Ze v zadnji številki »Ponedeljskega Slovenca« smo poročali, kako število rojstev v Trstu neprestano nazaduje in kako je glavni državni tožilec za vso Julijsko Krajino grajal zločine proti materinstvu. Povdaril je posebno razliko med mestom in deželo, ki je slovenska, in v kateri število rojstev še vedno prekaša število umrlih.

Do danes so nam že prispeli podatki, na podlagi katerih lahko primerjamo ljudsko gibanje v Trstu samem in v pokrajini. V Trstu je bilo v preteklem letu 3444 rojenih, medtem ko je umrlo 3567 ljudi, tako da zaznamuje Trst 123 duš primanjkljaja. Prve štiri mesece se je v Trstu rodilo okoli 10 otrok na 1000 prebivalcev, pozneje je ta količnik čedalje bolj padal in je zadnje mesece

znašal komaj 7.77. Povprečno v celem letu je bil količnik 9.27. Največ ljudi je umrlo v marcu (538), ker je takrat razsajala v Trstu hripa.

Vsa tržaška pokrajina šteje 350.000 ljudi, od teh odpade na Trst nekaj pod 250.000 prebivalcev. Na deželi so bili rojeni 1963 otroci, umrlo pa je 1120 oseb. Če primerjamo ljudsko gibanje med 100.000 prebivalci dežele in 100.000 prebivalci Trsta, ugotovimo, da se je v Trstu rodilo na dan 3.7 otrok, umrli pa so 4 prebivalci; na deželi se je rodilo povprečno 5.37 otrok na dan, umre pa 3.07 prebivalcev.

Tržaški listi pozivajo tržaško prebivalstvo, naj primerja te številke in izvaja posledice.

Ščitimo svoje gozdove Italijansko prebivalstvo zapuša gore

Pariški »Temps« je te dni priobčil zanimive podatke o gibanju prebivalstva v goratih krajih v Italiji. Te številke dokazujejo, da je italijansko prebivalstvo začelo naglo zapuščati visoke gore in se seliti v dolino. Iz nekaterih vasi se je izselilo kar 70%, posebno v Piemontu število alpskega prebivalstva neprenehoma pada. V provincab Novara, Vercelli, Aosta, Turin in Cuneo je v dobi od leta 1881 do 1921 padlo prebivalstvo za 20%, in v nekaterih krajih celo za 35%. V zgornji dolini Aoste je znašalo število prebivalstva l. 1871 17.072, l. 1911 pa 14.794. Prav tega leta je bilo v dolini

Champoreher 1897 ljudi, leta 1921 pa 1149.

Tudi po vojni se ta pojav nadaljuje. V krajih, ki ležijo 800 metrov nad morako gladino v okolici Bergama, se je število prebivalcev od leta 1921 do leta 1931 znižalo za 9.22%, v provinci Brescia za 8.09%.

Ljudstvo zapuša gore, ker ne more s svojim kmetijstvom več konkurirati kmetu v dolini, ki uporablja pri delu stroje. Poleg tega so s prevelikim sekanjem gozdov gore opustošili, tako da prebivalstvo nima več dela za življenje.

Med koroškimi kmeti vre

Protestni pohod v Velikovu

Orožnik zabodel najemnikovega sina

Radi neplačanih pravnih stroškov bi se morala v torek dne 17. t. m. vršiti pri najemniku Juriju Urbasu v Spodnjih Trušnjah pri Velikovu dražba živine in poljedelskega orodja. Velikovski rubežnik je dospel v spremstvu dveh orožnikov, ker se je najemnikov sin Franc Urbas zoperstavil sodniškemu organu že ob priliki zarubljenja. Ko je hotel rubežnik odpreti vrata v svinjski hlev, se mu je zoperstavil zopet Franc Urbas, ki je poprej vrata zabil. Prišel je na pomoč orožnik Lutz, s katerim se je najemnikov sin sprl. Med obema je prišlo do pretepa, pri katerem je orožnik vzel bajonet in po naključju zadel Urbasa v bližino srca. Urbas je v eni uri umrl.

Radi tega tragičnega slučaja se je prebivalstvo v velikovškem okraju močno razburilo in v sredo se je zbralo okrog 1000 posestnikov v Velikovu ter protestiralo pri okrajnem glavarstvu proti nasilnemu postopanju orožništva. Velikovski okrajni glavar Friedl je obljubil, da orožnika Lutz in Jakli, ki sta bila navzoča, tako dolgo ne bosta opravljala službe, dokler zadeva ni popolnoma pojasnjena.

Ta slučaj je izbral koroški Landbund za veliko manifestacijo. Voda velikovske organizacije, znani renegat Glančnik iz St. Stefana pri Vovbrah je s križčimi letaki vabil vse prebivalstvo iz okolice na pogreb, ki se je vršil v četrtek, dne 19. t. m. v Vovbrah. Kljub slabemu vremenu se je po-greba udeležilo okrog dvatisoč oseb iz bližnje in in daljne okolice, celo iz Labudske doline so prišli pristaši Landbunda. Po cerkvenih obredih in nagovoru domačega župnika je deželni vođa Landbunda, inž. Sumi v svojem nagovornem govoru protestiral proti sedanjim nasilnim metodam iztirjevanja zaostalih davkov, obresti, prispevkov za social. zavarovanje in pravnih stroškov ter zahteval, da morajo pristojne oblasti tudi te metode prilagoditi žalostnim razmeram, ki vladajo med kmečkim prebivalstvom. Pohvalil je tragično umrlega kot za-vednega zastopnika kmečkih interesov in omenil velikanske zasluge, ki si jih je rajni pridobil v svetovni vojni in v plebiscitnih bojih. Med govorom je prišlo celo do medklic in govornik sam je moral prositi za mir. Pošteno občinstvo pa se je zgrajalo nad tem, da se je pogreb zlorabljal v politične namene.

Südmarka vabi otroke s sladšćicami

Znano nemško šolsko društvo »Südmarka« je od začetka svojega obstoja polagala največje važnost na šolske razmere med Slovinci. S spretno taktiko je dosegla, da so njeni pristaši zasedli vsa važnejša mesta šolske uprave ne samo na Koroškem, temveč tudi v Mariboru, Celju in v Ljubljani. Po njeni inicijativi so se ustvarile takovane utrakvistične šole za Koroško, ki še danes veljajo za koroške Slovence in po katerih še danes uspešno procveta germanizacija slovenske deee. Kar šulverajsko usmerjeno učitelstvo v šolskih urah ne more doseči, to mora urediti šolsko društvo Südmarka. Preskrbela je vsem šolam v slovenskem ozemlju nemške knjižnice, v katerih se slavi in povečuje nemški narod, nemška kultura in moč ter pomen nemštva za celi svet. Razvnetega pa prireja po nekaterih utrakvističnih šolah božičnice, pri katerih razdelijo domači faktorji društva, ki so po večini učitelji sami, šolske potrebščine, obleko, čevlje, perilo in slaščice. V nagovorih, ki so nem-

novi stoletnici je prevedel nekaj njegovih pesmi v italijanščino, prej pa je že seznanil italijansko javnost, ki se je zanimala za naše slovstvo, s Stritarjevim »Gospodom Mirodolskim«. Italijanom je tolmačil tudi lepote ruskih pisateljev, tako Gogoljevega »Tarasa Bulbasa«.

Trinkovo znanstveno delo ni nič manjše. Dolga je vrsta njegovih filozofskih teoloških in historičnih razprav, ki jih je napisal v latinskem in italijanskem jeziku. Da bo slika našega jubilarja popolna, kolikor jo moremo podati na tem mestu, naj povemo še, da je Trinko tudi — slikar.

Ob sedemdesetletnici, ko se bodo zbirali okoli svojega očeta rojaki v Beneški Sloveniji, se častiljivega jubilarja s hvalečnostjo in ljubeznijo spominjamo tudi mi, čez t. m. da bi ga ljubi Bog ohranil še in še v blagor mladini in narodu, iz katerega je izšel in ki bolj ko kdaj potrebuje v teh časih preizkušnih mož — vzornikov.

Dr. J. L.

Smernice novega goriškega prefekta

Smernice novega goriškega prefekta, Dr. Nikolaj Henrik Trotta, ki je bil imenovan za goriškega prefekta namesto gospoda Tienga, ki je odšel v Trst, je nastopil svoje mesto pretekli ponedeljek. Novi prefekt je bil doslej po večini uradnik v notranjem ministarstvu. Pred vojno je služboval v Genovi; po vojni je bil poslan na Dunaj, kjer je sodeloval pri razdelitvi premoženja pokojne Avstro-Ogrske. Nekaj časa je kot komisar upravljal provinco Pescara. Za prefekta je bil imenovan šele 28. julija 1932. Ob svojem nastopu je naslovil na svoje uradništvu poslanico, v kateri pravi, da bo vladal v smislu zahtev režima in po navodilih g. Mussolinija; izvajal bo načela fašističnega režima, ki je režim sile, toda predvsem tudi režim pravičnosti. Nobenega upravičenega glasu ne bo preslišal. Delal bo na moralnem, političnem napredku goriške pokrajine in bo imel pred seboj narodne smotre, ki ne poznajo nobene izjeme. V zaključku pozdravlja armado, vse svoje uradnike in župane in »prebivalstvo dolin in gorat. V poslanici tudi pravi, da se zaveda važnosti goriške prefekture, ki se nahaja na meji.

Na pozdravno brzojavko tržaškega župana Piatca je novi tržaški prefekt Tiengo odgovoril: »Ponosen sem in ganjen, da sem bil imenovan v Trst, s katerim me vežejo ideali mladosti in velika ljubezen, ki jo čuti vsak Italijan za italijansko zemljo sv. Justa.«

Fašisti nočejo novega leta

Italijanski tisk je po višjem nalogu ob začetku letošnjega leta opustil običajne politične in gospodarske pregledne čez preteklo leto. Osrednje glasilo fašistične stranke »Popolo d'Italia« je te dni priobčilo zanimivo pojasnilo v tej zadevi. List pravi, da se za fašiste začena leto 28. oktobra, torej na dan obletnice fašističnega pohoda v Rim, in ne 1. januarja. Za prihodnje leto zaukazuje fašistični organ, naj se sploh ob novem letu opusti navada, da si prijetelji voščijo srečno novo leto. To je žalitev fašističnega stva. V tem pogledu ne sme biti nikake popustljivosti. Drugi list dostavlja temu, da je dan 28. oktobra tudi praktično pravi začetek novega leta, ker se takrat vrnejo vsi s počitnic in se res lotijo dela za novo leto.

Drobne vesti

Fašistične božičnice. Kakor vsako leto, so tudi letos šole in otroški vrtec, ki jih vodi društvo »Italia Redentae« priredili božičnice, ki bi se po italijanskem običaju morale vršiti prav za prav na dan Sv. Treh kraljev. Zato jih tudi oficijelno nazivajo »Befana fascista«. Otroke obdarujejo z raznimi darili, včasih tudi z blagom za obleko in obuvalom. Prireditve se vršijo še te dni. Tako so priredili božičnice v Sv. Križu pri Trstu, v Nabrežini in v vseh okoliških šolah, nadalje v Duiovljah, v Tomaju, kjer je bilo obdarovanih okoli 350 otrok ter v Rodiku in Koprivi.

Nov otroški vrtec. Preteklo nedeljo je društvo »Italia Redentae« odprlo nov otroški vrtec v Renčah pri Gorici. Vrtec že posluje, vendar so službeno otvoritev prenesli na poznejši čas.

— Napetost, nepravilno vretje v debelem črevesu, zaprtje jeter, zastajanje žolča bodljaje, tesnoba v prsih, utiranje srca odstranite z naravno »Franz-Josef« grenčico. ob enem se pa zmanjša pritisk krvi — la možgane, oči, pljuča ali srce. Zdravniške izjave zaznamujejo uprav presenetljive uspehe, ki so se dosegli s »Franz-Josef« vodo pri ljudeh, ki veliko sede. »Franz-Josef« grenčica se dobiva v lekarnah, drogerijah in specerijskih trgovinah.

Smučarji, organizirani v Dopolavoru po primorskih mestih so priredili včeraj velik zlet na Črni vrh, kjer se je vršila smučarska tekma za darilo »Lino Domenghini«. Na Črnem vrhu je snega okoli 40 cm in temperatura se suče okoli 3 poć niho.

Beneško darilo Cresu. Beneški fašjo je sklenil, da bo s svojim denarjem obnovil tri leve na otoku Cresu, ki so jih dala avstrijska oblastva odstraniti leta 1797, ko so morali Benečani zapustiti Cres. Cres namreč sam ni imel dovolj denarja, da bi zopet postavil te leve, izmed katerih je eden bil na zvoniku.

Fašisti silijo mlade moči v urade. Fašistična stranka pritiska na vse občine, da bi zmenjale starejše uradniške moči z mladimi. Starejši uradniki naj se upokojijo, da napravijo mesto mladim. Narodna banka »Banca d'Italia« je izdala nedavno ukaz, da se morajo upokojiti uradniki, ki so stari 65 let ali pa imajo že 40 let službe.

Recitacijski večer priredi v soboto ob 20 mladinska podružnica »Sočec« v Ljubljani pri »Levici. Recitirali bodo Bogomir Magajna, Ciril Kosmač in I. Grahor. Vabljeni so vsi člani in prijatelji Primorcev.

Koruzo za krmu
oddaja nalocene
veletrgovna hita in muke
A. VOLK, LJUBLJANA
Realizna cena za

**Prodaja se radi prezaposlenosti
popolna oprema tovarne
za brezalkoholne pijače**

Na razpolago je ves inventar, kompresor, okrog 4000 steklenic z recepti in izgotovljenih esencov za 100 hektolitrov pijače. Produktivni stroški so pod vsako konkurenco, enako okus in izdatnost. Cena 40.000 Din. Redka prilika za dobro in trajno eksistenco. Vzame se tudi hranilna knjiga. Natančne informacije pri Tovarni Pelikan, Dol. Lendava.

**Ali ste že
poravnali naročnino?**

Sadovi nemške revizionistične gonje

Narodne manjšine - prepadi med narodi

Enpen-Malwedy

Med nemškim in belgijskim tiskom se je v zadnjem času vnela prav ostra polemika radi razmer v pokrajini Eupen-Malmedy, ki je bila v smislu mirovne pogodbe odtrgana od Nemčije in priključena Belgiji. Duhove je razdražil posebno zadnji incident, to je izgon nemškega kaplana Gillesa, ki je deloval v mestu Eupen. Med vojno je bil vojni kurir v nemški armadi, a nedavno so ga belgijska oblastva izgnala, češ, da je bil nemški agitator in da je prekršil pravice katoliškega duhovnika, ki je bil poleg vsega nemški državljani. Gilles je bil prav za prav rojen v okolici Eupena, a mu belgijska oblastva do l. 1926 niso dovolila povratka domov. Ves čas je obdržal nemško državljanstvo.

Nemci se pritožujejo, da so začela belgijska oblastva izvajati asimilacijsko politiko. Dejstvo je, da skušajo Belgijci čedalje bolj prepričati stik belgijskih Nemcev s sedanjo Nemčijo in da so zavrnilo potno dovoljenje za marsikateremu Nemcu, ki je hotel iti predavati in marsikateremu društvu, ki bi bilo rado šlo na obisk nemške posestnice v Eupen-Malmedyju.

Spor je toliko bolj zanimiv, ker se je prenesel tudi v katoliške vrste. Tako je katoliška belgijska stranka v Eupen-Malmedyju razvila močno agitacijo proti krščanski ljudski stranki, v kateri se zbirajo Nemci. Kakor so listi že poročali, je škof, kateremu je pokrajina podrejena, javno pozval katoličane, naj volijo za belgijsko stranko. Nemški centum se silno zanima za položaj v Eupen-Malmedyju in je nedavno izdal javno poslanico na svoje rojake v Belgiji, v kateri se je zavzel zanje. Nemci celo grozijo, da bodo vso zadevo spravili pred Zvezo narodov, ako ne ubere belgijska politika novega kurza napram Nemcem. Zabeležiti je treba, da se tu pa tam tudi na belgijski strani kak glas oglasi v prid Nemcev. V ostalem pa ni upanja, da bi se kurz proti Nemcem menjal.

ker se Belgijci smatrajo za izzivane. Draži jih posebno nemška revizionistična gonja, ki si je Eupen-Malmedy postavila za svoj smoter.

Napetost je tako huda, da so hoteli nemški nacionalisti na vsak način preprečiti razstavo »Sto let belgijske umetnosti«, ki je bila v Berlinu le s težavo otvorjena v soboto. Izšli pa so odstop predsednika Akademije lepih umetnosti.

Belgijska ženska društva so priredila te dni na bruselskih ulicah veliko demonstracijo. Zahtevale so podpiranje brezposelnih žena in obenem vzklikale proti novim davkom, s katerimi so posebno žene prizadete.

Ekspanzivna sila Nemcev peša

„Narod brez prostora“ — kmala „narod brez otrok“!

Nemška revizionistična propaganda se vrši pod starim geslom »Volk ohne Raum« (narod brez prostora). Nemci zahtevajo kolonije in nekdanje zemlje nazaj pod pretvezo, da se bodo sicer na tako tesnem ozemlju, kakor je današnja Nemčija, zadušili. Značilno je, da so tudi Italijani vrgli v svet isto krilatico. Saj je Mussolini nekoč dejal, da se mora Italija ali razširiti ali eksplodirati!

»Ponedeljski Slovenec« je že večkrat navedel številke, ki dokazujejo, da je pričelo tudi v Italiji število rojstev naglo padati in da po-

staja italijanska zahteva po novi zemlji čedalje manj upravičena. Pri rokah imamo podatke, ki jih navaja »Lokal-Anzeiger« o razvoju nemškega prebivalstva. Te številke dokazujejo, da bo v kratkem nastopil čas, ko bo celo sedanje ozemlje, ki ga je Nemcem odmerila versajlska mirovna pogodba, morda nemškemu ljudstvu preobširno. »Lokal-Anzeiger« sam pravi, da bo nemški narod postal »Volk ohne Kinder« (narod brez otrok), ako bo število rojstev tako nazadovalo, kakor nazaduje danes.

V preteklem letu se je v Nemčiji rodilo komaj 16 otrok na 1000 prebivalcev, to se pravi, da se v Nemčiji danes rodi sorazmerno manj otrok kakor v Franciji, ki je bila doslej znana kot ena najslabših držav v tem pogledu in kjer se danes rodi 17 otrok na 1000 prebivalcev. Leta 1931 je bilo v Nemčiji rojenih skupno 1.030.000 otrok, med tem ko se jih je rodilo v l. 1901, ki je bilo rekordno leto, 2.032.000. Prebitek rojstev nad smrtjo je znašal l. 1930 305.000, med tem ko je bil l. 1906 nič manj kakor 910.000. L. 1930 je število rojstev v primeri s prejšnjim letom nazadovalo za 20.000, l. 1931 za 96.000, čeprav se je število porok zvišalo na 70.000. V Berlinu se rodi komaj 9 otrok na 1000 prebivalcev!

Sorazmerno število rojstev pada že od leta 1780, ko se je rodilo kar 39 otrok na 1000 prebivalcev. L. 1900 je znašalo to število 35, l. 1910 30, l. 1914 26, l. 1922 23, l. 1926 19,9, l. 1930 17,5.

Prebivalstvo je danes v Nemčiji pač še dovolj gosto naseljeno, saj ima Nemčija danes poleg tega še 5 milijonov brezposelnih. Učenjaki računajo, da se bodo delovne moči do l. 1950 še množile, tedaj pa bo nastala stagnacija in nemški narod bo stopil na pot nazaj. Nastalo bo veliko pomanjkanje delovnih sil.

Za pojav se posebno zanimajo Poljaki, ki bi Nemci hoteli njihovo Pomorje (poljski koridor) prav s to pretvezo, da potrebujejo zemljo za ekspanzijo in da združijo Vzhodno Prusijo s Prusijo samo. Plodovitost je pri Poljakih neprimerno večja kakor pri Nemcih, zato se Poljakom v tem pogledu ni treba mnogo bati.

Špeceritsko in kolonialno blago, umetna gnojila, cement itd. itd. dobavlja

Gospodarska zveza v Ljubljani

Naročajte „Slovenca“!

Izdelujejo se namovejši modeli otroških in igračnih vozil, trikotji, razna novejša dvokolesa, šivalni stroji in motorji Velika izbira. — Najnižje cene. — Ceniki franco

Tribuna F. B. L., tovarna dvokoles in otroških vozil, Ljubljana, Karlovska cesta št. 4. 191

Naroči Poned. Slovenca!

Tvrdba

M. STELE & I. PIELICK

trgovina s sadjem, zelenjavo in dežel. pridelki na debelo

v Ljubljani

vljudno sporoča cenjenim odjemalcem, da je

preselila

svoje dosedanje poslovne prostore iz Semenišča

v nove lokale

v knezoškofski palači (vhod iz Lingarjeve ulice in Pogačarjevega trga.

Domači slovenski zavod je Vzajemna zavarovalnica v Ljubljani v lastni pač ob Miklošičevi in Masarykovi cesti.

Sprejema v zavarovanje:

1. Proti požaru: a) raznovrstne izdelane stavbe kakor tudi stavbe med časom gradbe bi vse premično blago, mobilije, zvonove in enako; c) poljske pridelke, žito in krmo.
2. Sprejema v življenjsko-k-m oddelku zavarovanje na doživetje in smrti otrok, dote in rentne in ljudska zavarovanja v vseh kombinacijah, posmrtninsko zavarovanje »Karitas«.
3. Nezgode poedincev, društev, kolektivna delavska zavarovanja. Jamstvena in vsa moderna avtomobilska zavarovanja.
4. Vlom, zvonove in steklo proti prelomu ali razbitju.

Zavarujte sebe in svoje imetje enino pri domači slovenski zavarovalnici

L. Reboreanu:

Slepi berač

Avtomobil je pohlepno požiral senčno cesto, vijočo se v valovitih strminah in padcih mimo zelenih polj, ležečih pod griči, ki so strleli iznad ravnine kakor ogromne krtine. Tu pa tam si videl raztrgane ostanke lesovja.

Zdravnik Ispas iz mestne bolnišnice se je peljal v vas Colanesti, kjer je baje hudo razsajala nalezljiva škrlatica. Njegova naloga je bila, da s svojimi nenadnim prihodom ugotovi dejansko stanje.

Doktor Ispas je bil dobričina. Na ustnih mu je neprestano trepetal prijazen nasmeh nosil je naložen, obrt je bil kakor Anglež in bil je nepopeljiv človekoljub.

Kot specialista za očne bolezni, dasi sam kratkoviden, si je neumorno prizadeval lajšati nesrečo njih, katerih življenje poteka v mučni popolni temi. Prijalo mu je, da mu je ljudstvo nadelo vzdevek »apostola zdravniške vede«. Zato ni nikoli jemal denarja za svoje sprejeme, tako da je porabil že dober del svojega, po starših podedovanega premoženja. Sključen je sedel na z usnjem prevlečenih blazinah v strahu, da se bo gugajoči se avtomobil preuknil v jarek. Njegov sofer je ljubil hitrost, njega pa je bilo sram, da bi mu ukazal, naj počasneje vozi, ker ni hotel pokazati strahu. Jutranji ostri in mrzli zrak mu je bil po obližju in ga oživljal.

— To je zdrave! — je pomislil in širil nosnice. — Vsa naša zdravila ne izdajo... »

Močnejši sunek voza je nenadoma prekinil njegovo misli. Peljala sta se skozi silo ubožno in umazano vas. Z dvorišč, ki so bila porasla s plevom, so kmetje zavistno gledali za krasnim strojnim vozom, psi in otroci pa so bežali iz območja oblakov prahu, dvigajočega se za sledovi koles.

Solnce je vstajalo izza bledega obzvoja in mu sijalo naravnost v obraz. Bilo je videti rdeče in trdno kakor pijanec po prepihi noči. Istočasno so se oglašali pojoci cigani. Rahla meglica je puhtela iznad spočitih polj ter se pozibavala kakor koketna ženska. Nato se je ozračje polagoma segrelo. Žarki so začeli žgati.

Avtomobil je drvel vedno bolj neugnano dalje. Vas za vasio je puščal daleč za seboj.

Nenadoma je Ispas občutil, da je lačen. Mo-da je bil ta občutek posledica mrzlega zraka ali pa neusmiljenih sunkov voza. In ker sta bila b- amota, je Ispas zaklical soferju:

— Čuj, Peter!... Ustavi pred gostilno, ne pre- d občinsko hišo. Najprej bova kaj jedla... Na krmilniku sloneči sofer je odgovoril leno: — Dobro.

Cez nekaj minut sta se pripeljala v Colanesti in avtomobil je se sunkoma ustavil pred krčmo, ki se je skromno, a vabeče skrivala za cerkvijo. Na pragu krčme sta sedela dva kmeta, s pipo med zobmi in gledala nezaupno stroj, ki je utrjeno puhel.

Zdravnik je zlezal iz velikega kožuha, iztegnil otrple noge ter si otepal pram.

— Ali dobiva kaj prigrizka, botra? — je dejal kmetoma, ki sta vstala.

— Eh gospod, kakor na deželi... — je dejal starec prijaznega obraza ter dolgih in omašenih las. Na vratih krčme se je pojavil sila spoštljivi in iznenadeni gostilničar.

— Izvolite gospoda, izvolite!... Imamo vse karkoli želite...

Zdravnik Ispas je nameril korak k vhodu. V tistem hipu se je pojavil, kakor da je prišel iz zemlje, slep berač z raztrgano in umazano srjaco, bos in prepašen z vozlasto vrvoj. V eni roki je držal sivo krznato kapo, v drugi debelo palico. Blizal se je, mrmrajoč z zateglim, žalostnim glasom: »Usmilite se ubogega slepa... hvala nebesom... bodi vam Bog milosten!... »

Ispas se je nekoliko obotavljal, nato je obstal, vzela iz žepa novic ter ga vrgel v beračovo kapo. Nato je stopil v gostilno, slepec pa se mu je zahvaljeval, pobral denar iz kape in zardel od radosti. Sedel je za mizo, je zdravnik razločno slišal glas dolgolasega kmeta, ki je ostal zunaj: — Glej ga no, denar imaš, ej! Zdaj pa ga hitro zapij!

Takoj nato je zaslišal zoprti in izzivalni beračev glas: — Naj ga zapijem, saj sem ga jaz zaslužil, ne on mene!

Med južno je zdravnik neprestano razmišljal o slepem beraču. Morda se je rodil slep? Ali pa je izgubil vid po kakšni bolezni? Kako žalosten je pogled na krepkega moža, ki berači!

Ispas je jedel in se vedno bolj jezil nanje, ki imajo možnost lajati bečo človeštva, a se ne zmanjajo za to. V enem požirku je izpil čašo ledenega piva in si dejal odločno: »Tega nesrečnega moram še enkrat videti! Ni izključeno da je njegova slepota ozdravljiva. Pomagati mu je treba in ga ozdraviti če je mogoče.

Plačal je, si zopet nadel kožuh ter šel iz gostilne vedre volje, ker se mu je vnovič nujala prilika izvajati svoje apostolsko delo. Na pragu se je zbralo veliko število kmetov, ki so obkročili avtomobil ter izpraševali soferja. Zupan in notar, ki sta zvedela, da je prišel imeniten gospod, sta naglo prihitela praznično oblečena.

— Kje je berač? — je vprašal zdravnik, bližajoč se avtomobilu.

— Tu nekje mora biti — je takoj odgovoril neki kmet. — Kje si, slepec? Pridi sem, boljar te kliče!... Ali si sedel že k pijaci?

Berač se je naglo pojavil, prožil kapo ter se bolestneje in obupneje zatožil. Ispas se je ljubeče približal slepcu, toda slepeve tožbe so bile prepo- jone s strašnim smrdom po žganju.

— Pil si, nesrečnej, kaj? — ga je pokaral sofutno.

— Gorje meni, gospod, moj greh... Hvaljen bodi gospod... samo kozareček, samo kapljico. Kaj naj počne človek, ki ga je Bog tako kaznoval? Polni bridkosti so dnevi mojega življenja... Usmilite se ubožca, gospod...

— Dobro dobro — ga je prekinil nekoliko nevoljno zdravnik. — Pridi bliže, da vidim, kaj imaš na očeh!

Pozorno ga je ogledoval, mu odprl oko za očesom, obrnil trepalnice in ga pri tem izpraševal: »Od kdaj ne vidiš? Kaj čutiš, ko ti pritisnem prst na očesno belino? Zakaj si se vdal beračenju?«

Berač pa je vzdihujoč pripovedoval, da je o veliki noči minilo sedem let, odkar ne gleda več dneвне luči... nenadno je to prišlo — zvečer je legel zdrav, zjutraj pa se je nesrečnež prebudil slep... Ni imel denarja, da bi se dal preiskati po zdravniku, in Bog ga je obsodil, da mora beračiti po vaseh...

Kmetje so se gnetli okrog njega, ga dražili s prostakimi besedami in se prekanjeno smejali za zdravnikovim hrblom.

— Da, da! — je zamrmral Ispas, ko ga je natančno preiskal. — Smrdiš po žganju kakor prasec, nesrečnež! Sram te bodi!... S seboj te vzamem v bolnišnico, čez teden dni pa se vrni domov zdrav in močan. Polem ti ne bo treba več beračiti...

Slepec ga je zmedeno poslušal ter mrmral prestrašen in srečen: — Ali res gospod?...

Kmetje so se začeli z vno razgovarjati o sreči, ki je doletela njihovega berača. Takoj so se našla usmiljena srca: ta mu je dal srjaco, drugi suknjo, tretji krznato kapo... Neki mladenič je naglo prihitel z brivno britvijo in škarpami in ga je kar tam na pragu krčme obril in ostrigel, da je bil podoben kakemu boljarju.

Dve uri pozneje, ko se je zdravnik vračal od županstva, je bil slepec lep kakor roža. Ispas ga je posadil poleg soferja in odpotovali so med glasnimi častitkami kmetov...

Zdravnik je z veliko zadovoljnostjo ogledoval pred seboj ob soferjevi strani sedečega berača. »Evo,« si je govoril, »moža, ki je uničeval svoje življenje z beračenjem in žganjem! Nekaj dobre volje, pa bo zopet koristen član družbe... Eh, če bi tako mislili vsi tovariši, koliko človeškega gorja manj bi bilo na svetu!... »

Naslednjega dne je prišel v bolnišnico prej kakor navadno, zbral okrog sebe bolniške strežnike in jim z genljivimi podrobnostmi slikal beračovo usodo. Bil je ginjen, neprestano si je brisal naočnike in pot na čelu.

»Zdaj pa mi privedite tega človeka; takoj ga bomo operirali. Preprosta operacija. In tako bomo v nekaj minutah izpremenili revno razvalino mesa in kosti v krepkega moža!«

Ispas je napol prsa, medtem ko so ga strežniki z občudovanjem in spoštljivo gledali. Neka debela strežnica je kmalu pripeljala človeka, ki je gugal z glavno sem in tja ter prestrašeno in neprestano brbljal: »Bog vam daj zdravje!... Bog naj vas čuva!... »

Operacija je čudovito uspela in čez osem dni je prišel berač z jasnimi očmi v operacijsko dvorano, da se zahvali zdravniku in se poslovil od njega.

»Ali je res?« ga je sprejel Ispas, žareč od radosti. »Zdaj vidiš bolje od mene, zakaj, glej me, jaz moram nositi naočnike!... Tako je! Od danes naprej si lahko poštenjak, si-li me razumeš? Delati moraš, ne smeš več piti in postati moraš mož, kakor so drugi!... »

Mož je v zadregi nekaj jecljal in poljubil zdravniško roko. Še nikdar ni Ispas občutil večje radosti kakor v tem hipu, ko je videl dve svetli sozi na očeh, katerim je on vrnil luč.

Ob slovesu je stisnil beraču roko, mu dal tudi denarja in mu zaželel: »Le še prid, ali si me razumeš? Pridi me obiskat!... »

Doktor Ispas je bil ves dan dobre volje in pripovedoval je vsem, da je dvignil iz blata in teme nesrečnega človeka. In vso noč se mu je sanjalo o beraču, ki se mu je zahvaljeval in mu jokajoč od radosti zatrjeval, da se pošteno preživlja z lastnim delom...

Dva tedna pozneje je Ispas zagledal v bolnišnici berača.

»No, kako ti gre? Kaj je novega?« ga je vprašal vzradočeni zdravnik.

»Dobro, gospod,« je odvrnil berač godrnjaje.

»Torej si prišel v Bukarešto? Nisi me pozabil? Lepo je, da si me obiskal... Gotovo si prišel, da ti preiščem oči?«

Kmet se ni približal. Vrtel je klobuk med prsti ter prestopal z noge na nogo. Rad bi nekaj rekel, pa ni znal ali si ni upal začeti. Zdravnik je zapazil, da je mož v zadregi, pa ga je prijazno bodril: »Nekaj bi mi rad povedal, kaj? Nič se ne boj, kar povej!«

»Prišel sem, gospod, da mi zopet denete na oči, kar ste mi sneli!« je sunkoma izustil berač z glasom, ki je izdal veliko nevoljo.

»Kaj si rekel? Kako si rekel?« je govoril Ispas, ki ni verjel svojim usesom.

»Prav tako, kakor sem rekel, gospod... Ker vi ste me upropastili, gospod, danes si ne morem prislužiti grizljaja kruha. Mar mi je za vaša zdravila! Sedem let sem živel, kakor žive vsi ljudje; v petero vaseh so mi dajali vsega. Zdaj zaman čakam, zaman moledujem, nihče mi ne da ne praška moke... »

Zdravnik Ispas je obstal, kakor da je tresnil vanj. V obraz je bil škrlatno rdeč, na senčih so se pokazale kaplje potu. Nekaj časa ga je zmedeno gledal, nato pa je nenadoma vzrojil:

»Poberi se, ose! Poberi se, sicer te obrcam, podlež!«

Kmet se je uporno vzravnal.

»Uničili ste me, gospod, in zdaj me podite. Kaj? Lepo je to od vas, gospod, kaj ne? Kruh ste mi vzeli iz ust in pustili ste me sestradanega.«

Ni mogel nadaljevati, zakaj zdravnik je pobesnel kakor ranjen tiger, se zakadil vanj ter ga nagnal s pestmi in brcami.

»Čujte, podlež!« je vpil Ispas, stopajoč z velikimi koraki in tleskajoč z rokami ves razjarjen.

»Čujte, to vam je tat! Ose! Podlež! Čujte! Čujte! Podlež!«